

ระบบเสียงและโครงสร้างพยางค์ในภาษาถิ่นสุโขทัย¹

วัฒน์ชัย หมั่นหยิ่ง*

คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ประเทศไทย

Sound System and Syllable Structure of the Sukhothai Dialect

*Watanachai Monying**

Faculty of Humanities, Naresuan University, Thailand

Article Info

Research Article

Article History:

Received 1 July 2021

Revised 29 December 2021

Accepted 10 February 2022

คำสำคัญ

ภาษาถิ่นสุโขทัย

ระบบเสียง

โครงสร้างพยางค์

Keywords:

Sukhothai dialect,

sound system,

Syllable structure

* Corresponding author

E-mail address:

mim40424042@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระบบเสียงและโครงสร้างพยางค์ของภาษาถิ่นสุโขทัย โดยเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้บอกภาษา จำนวน 5 คน ที่มีภูมิลำเนาอยู่ที่อำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย ผลการศึกษา พบว่าระบบเสียงภาษาถิ่นสุโขทัยประกอบด้วย หน่วยเสียงสระ 23 หน่วยเสียง แบ่งเป็นสระเดี่ยว 18 หน่วยเสียง และสระประสม 5 หน่วยเสียง, หน่วยเสียงพยัญชนะ 21 หน่วยเสียง โดยสามารถเป็นหน่วยเสียงพยัญชนะท้ายได้ 9 หน่วยเสียง และควบกล้ำได้ 10 คู่, หน่วยเสียงวรรณยุกต์ 5 หน่วยเสียง ในด้านของโครงสร้างพยางค์พบทั้งหมด 10 ลักษณะ เช่นเดียวกับภาษาไทยมาตรฐานแต่มีเสียงวรรณยุกต์ที่แตกต่างกัน

Abstract

This article aims to study the sound system and syllable structure of the Sukhothai dialect. The data were collected from interviews with 5 local informants who live in Kong Krailas District, Sukhothai Province. The research findings show that the sound system of the Sukhothai dialect consists of 23 vowel phonemes, divided into 18 single vowels and 5 compound vowels, 21 consonant phonemes which could be 9 final consonants and 10 clusters, and 5 tonal phonemes. Regarding the syllable structure, the findings also show that there are 10 syllable structures which are similar to the standard Thai language, but with different tones.

¹ บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัย “พจนานุกรมภาษาถิ่นสุโขทัย”ทุนสนับสนุนการดำเนินงานโครงการวิจัย งบประมาณรายได้คณะมนุษยศาสตร์ ประจำปีงบประมาณ 2564 สัญญาเลขที่ 21/2563

1. บทนำ

สุโขทัยเป็นจังหวัดที่มีประวัติศาสตร์มายาวนาน ทั้งยังเป็นที่ตั้งของอาณาจักรสุโขทัย ซึ่งเป็นอาณาจักรเก่าแก่ของผู้ใช้ภาษาตระกูลไทที่ปรากฏหลักฐานเป็นลายลักษณ์อักษรที่มีอายุเก่าแก่ที่สุดในบริเวณเอเชียตะวันออกเฉียงใต้นั้นคือ ลายสือไทยหรืออักษรพ่อขุนรามคำแหงมหาราช ซึ่งประเสริฐ ฐน นคร (2547, น. 11) กล่าวว่า “ตามหลักฐานที่พบ อักษรไททุกเผ่าคงเริ่มมีใช้ใกล้เคียงกัน แต่จากการศึกษาพบว่าไม่มีจารึกภาษาไทยเก่ากว่า พ.ศ. 2030 จึงทำให้เชื่อว่าไม่มีอักษรไทเดิมอยู่ก่อนอักษรพ่อขุนรามคำแหงมหาราช” จากหลักฐานดังกล่าวมีศิลาจารึกยืนยันถึงผู้ใช้ภาษาตระกูลไท เช่น ศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหง (สท. 1) ซึ่งเป็นศิลาจารึกที่ปรากฏการใช้ภาษาและอักษรไทยในการจดบันทึกโดยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช 1835 ซึ่งปัจจุบันถือว่ามีอายุเก่าแก่ที่สุด ศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหงนี้ทำให้ทราบว่าอาณาจักรสุโขทัยใช้ภาษาตระกูลไท โดยคำศัพท์ในศิลาจารึกหลักนี้หลายคำยังคงปรากฏใช้อยู่ในภาษาไทยปัจจุบัน เช่น พ่อ, แม่, พี่ เป็นต้น นอกจากนี้ยังพบคำศัพท์หลายคำที่สันนิษฐานจากรูปเขียนว่ามีเสียงออกเสียงต่างกับปัจจุบัน เช่น เจือน (เงิน), โสง (สอง), เข้า (ข้าว) เป็นต้น อีกทั้งยังมีคำศัพท์บางคำที่ภาษาไทยมาตรฐาน ปัจจุบันไม่ปรากฏการใช้แล้ว เช่น รัม หมายถึง ขนาดกลาง, หัวซ้าย หัวขวา หมายถึง ข้างซ้าย ข้างขวา เป็นต้น ถึงแม้ว่าคำศัพท์ดังกล่าวจะไม่ปรากฏในภาษาไทยมาตรฐานแต่จากการศึกษาของผู้วิจัยพบว่าปัจจุบันคำศัพท์เหล่านี้ยังใช้กันอยู่ในจังหวัดสุโขทัย

ภาษาสุโขทัยหรือภาษาถิ่นสุโขทัยมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวที่โดดเด่นคือสำเนียงในการออกเสียงหรือที่เรียกว่าเสียงเหน่อ คือ การออกเสียงเพี้ยนไปจากสำเนียงภาษาไทยมาตรฐานโดยสำเนียงที่เรียกว่าเหน่อนั้นปรากฏในภาษาไทยถิ่นหลายถิ่น เช่น สุพรรณบุรี กาญจนบุรี เพชรบุรี เป็นต้น

สำเนียงภาษาถิ่นสุโขทัยนั้นมีลักษณะการออกเสียงที่แตกต่างกับภาษาไทยมาตรฐานดังที่เคียง ชำนิ (2543, น. 92-94) และเพชร ลำเจียก (2562, น. 14-17) ได้กล่าวถึงลักษณะการแปรเสียงของภาษาถิ่นสุโขทัยกับภาษาไทยมาตรฐานสรุปได้ดังนี้

1) เสียงวรรณยุกต์สามัญในภาษาไทยมาตรฐานจะเป็นเสียงวรรณยุกต์ตรีในภาษาถิ่นสุโขทัย ในกรณีที่เป็นคำประสมโดยคำพยางค์ท้ายเป็นเสียงสามัญ เช่น ไปได้ > ไปได้, แต่งงาน > แต่งงาน, หลังกา > หลังก้า เป็นต้น

2) เสียงวรรณยุกต์เอกในภาษาไทยมาตรฐานจะเป็นเสียงวรรณยุกต์จัตวาในภาษาถิ่นสุโขทัย เช่น ก่อน > ก่อน, ตุ่ม > ตุ่ม, เสือ > เสือ, หมู > หมู เป็นต้น ในกรณีที่ภาษาไทยมาตรฐานเป็นเสียงวรรณยุกต์เอกในคำตายสระเสียงสั้น ภาษาถิ่นสุโขทัยจะเป็นเสียงวรรณยุกต์สูงขึ้น (คล้ายเสียงตรี) เช่น สัก > สัก, ผัก > ผัก และในกรณีที่ภาษาไทยมาตรฐานเป็นเสียงวรรณยุกต์เอกในคำตายสระเสียงยาว ภาษาถิ่นสุโขทัยจะเป็นเสียงวรรณยุกต์เอกเช่นเดียวกันแต่จะใช้สระเสียงสั้น เช่น ขาด > ขัด, แดก > แด็ก เป็นต้น

3) เสียงวรรณยุกต์สูงตกในภาษาไทยมาตรฐานจะเป็นเสียงวรรณยุกต์ตรีในภาษาถิ่นสุโขทัยในกรณีที่มีพยัญชนะต้นเป็นอักษรต่ำ เช่น แม่ > แม่, ลูก > ลูก เป็นต้น

4) เสียงวรรณยุกต์ตรีในภาษาไทยมาตรฐานจะเป็นเสียงวรรณยุกต์สูง-ตก และเส้นเสียงปิด (โทเหนือ²) ในภาษาถิ่นสุโขทัย เช่น ฟ้า > ฟ่า, ม้า > มา เป็นต้น

5) เสียงวรรณยุกต์จัตวาในภาษาไทยมาตรฐานจะเป็นเสียงวรรณยุกต์เอกในภาษาถิ่นสุโขทัย เช่น ขา > ข่า, เสือ > เสือ, หมู > หมู, หอม > ห่อม เป็นต้น

นอกจากสำเนียงที่แตกต่างกันของภาษาไทยมาตรฐานกับภาษาถิ่นสุโขทัยแล้ว ภาษาถิ่นสุโขทัยยังมีคำศัพท์เฉพาะที่ไม่ปรากฏในภาษาไทยมาตรฐานด้วย เช่น ผีเสื้อ ภาษาถิ่นสุโขทัยเรียกว่า แมงบี้, มะระขึ้นก ภาษาดินสุโขทัยเรียกว่า ผักไห้ เป็นต้น คำศัพท์เหล่านี้หากพิจารณาร่วมกับภาษาถิ่นอื่น ๆ จะพบว่ามีความคล้ายกัน เช่น แมงบี้ในภาษาถิ่นสุโขทัยภาษาถิ่นอีสานเรียกว่า “กะบี้” ภาษาถิ่นเหนือเรียก “กั่มบี้” ภาษาถิ่นใต้เรียก “แมงบี้” เป็นต้น นอกจากนี้ยังพบคำศัพท์เฉพาะที่พบเฉพาะภาษาถิ่นสุโขทัยที่ไม่ปรากฏในถิ่นอื่น เช่น แก้ม หมายถึง ปลาช่อนขนาดกลาง ๆ, ขี้ปูน หมายถึง ฝรั่ง, ตอดตอ หมายถึง ตึกแก เป็นต้น

จากข้อมูลข้างต้นแสดงให้เห็นถึงลักษณะเด่นของภาษาถิ่นสุโขทัยที่นอกจากจะมีสำเนียงที่เป็นเอกลักษณ์แล้วยังมีคำศัพท์ร่วมกับภาษาถิ่นอื่น ๆ นอกจากนี้ยังมีคำศัพท์ที่ใช้เฉพาะอีกด้วย ซึ่งเป็นสิ่งยืนยันให้เห็นว่าภาษาถิ่นสุโขทัยนั้นมีลักษณะเด่นเฉพาะตัวที่แตกต่างไปจากถิ่นอื่น มนต์ชัย เทวัญโรปรกรณ์ (2526, น. 469-470 อ้างถึงในเดือนเพ็ญ รัชชแพทย์, 2541, น. 1-2) กล่าวถึงที่มาของภาษาถิ่นสุโขทัยว่า “ภาษาถิ่นสุโขทัยน่าจะสืบทอดมาจากภาษาสุโขทัยในอดีต โดยสำเนียงของชาวสุโขทัยนั้นได้รับการสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน” จากข้อสันนิษฐานข้างต้นมีหลักฐานสนับสนุน เช่น คำศัพท์ภาษาถิ่นสุโขทัยในปัจจุบันบางคำเป็นคำที่ปรากฏอยู่ในศิลาจารึกและไม่ปรากฏในภาษาไทยถิ่นอื่นดังที่กล่าวไปแล้วข้างต้น

นอกจากนี้ภาษาสุโขทัยในอดีตยังส่งอิทธิพลต่อภาษาไทยถิ่นอื่น ๆ ดังที่ Brown (1965, pp. 1-3, 145) ได้สันนิษฐานว่า ภาษาถิ่นใต้ น่าจะได้รับอิทธิพลจากภาษาสุโขทัยเนื่องจากในสมัยอาณาจักรสุโขทัยมีการแผ่อำนาจไปจนถึงนครศรีธรรมราช โดย Brown ได้จัดภาษา นครศรีธรรมราชและตากใบเป็นสาขาย่อยของภาษาไทยที่สืบมาจากภาษาสุโขทัยในอดีต และพัฒนาการจนเป็นภาษาไทยที่ใช้ในถิ่นภาคใต้ในปัจจุบัน

ปัจจุบันภาษาถิ่นสุโขทัยยังมีใช้อยู่ในจังหวัดสุโขทัยและจังหวัดใกล้เคียงตั้งที่กาญจนบุรี (2536, น. 2-3) ได้จัดทำแผนที่ภาษาในเขตภาคเหนือตอนล่าง พบว่ามีผู้ใช้ภาษาถิ่นสุโขทัยอยู่บริเวณทุกอำเภอของจังหวัดสุโขทัย บริเวณอำเภอวัดโบสถ์ อำเภอพรหมพิรามและเขตรอบนอกอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก อำเภอลับแล อำเภอดรอนและอำเภอพิชัย จังหวัด

² เสียงวรรณยุกต์โทเหนือ คือ วรรณยุกต์ที่มีลักษณะการออกเสียงแบบสูงตกและเส้นเสียงปิด

อุดรดิตถ์ อำเภอรามกระต่ายและอำเภอลานกระบือ จังหวัดกำแพงเพชร และอำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก

แม้ว่าในปัจจุบันยังมีการใช้ภาษาถิ่นสุโขทัยอยู่ แต่มีแนวโน้มว่าจะลดลงและเปลี่ยนไปใช้ภาษาไทยมาตรฐานเพิ่มขึ้น เนื่องจากความนิยมภาษาไทยมาตรฐาน ความเจริญก้าวหน้าด้านเทคโนโลยี การจัดการเรียนการสอนเป็นภาษาไทยมาตรฐาน ฯลฯ ผู้ปกครองจึงมักสอนบุตรหลานให้พูดภาษาไทยมาตรฐานมากกว่าพูดภาษาถิ่น ส่งผลให้จำนวนของผู้ใช้ภาษาถิ่นสุโขทัยลดลง คำศัพท์บางคำอาจสูญหายไป ซึ่งอาจส่งผลให้ระบบเสียงหรือโครงสร้างหน่วยคำมีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม เนื่องจากไม่มีการใช้ และทำให้เสียงภาษาถิ่นสุโขทัยค่อยๆ เปลี่ยนแปลงไป

จากการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นพบว่ามีผู้ศึกษาเกี่ยวกับภาษาถิ่นสุโขทัย 2 ประเด็น คือ ประเด็นแรกศึกษาเกี่ยวกับระบบเสียงภาษาถิ่นสุโขทัย พบเดือนเพ็ญ รัชช์แพทย์ (2541) ศึกษา ระบบเสียงภาษาสุโขทัยจากอำเภอกีรีมาศ จังหวัดสุโขทัยเป็นหลัก และเครือวัลย์ จันทน์สมวงษ์ (2530) ที่ศึกษาหน่วยเสียงภาษาสุโขทัยจากจารึกสุโขทัย จำนวน 21 หลัก ประเด็นที่สองศึกษา เกี่ยวกับการแปรเสียงวรรณยุกต์ของภาษาถิ่นสุโขทัยกับภาษาไทยมาตรฐาน พบเคียง ชานี (2543) ศึกษาสำเนียงพูดคนสุโขทัย และเพชร ลำเจียก (2562) ศึกษาภาษาถิ่นสุโขทัยด้านความสัมพันธ์ กับจารึกศึกษาและงานวรรณกรรม

จากการตั้งข้อสังเกตพบว่างานวิจัยของเดือนเพ็ญ รัชช์แพทย์ เลือกศึกษาจากกลุ่มพื้นที่ ที่มีสำเนียงใกล้เคียงกับภาษาถิ่นใต้เพื่อที่จะนำข้อมูลระบบเสียงภาษาสุโขทัยไปเปรียบเทียบกับ ภาษานครศรีธรรมราช ในขณะที่เครือวัลย์ จันทน์สมวงษ์ เก็บข้อมูลจากศิลาจารึกซึ่งเป็นการสืบสร้างหน่วยเสียงจากหลักฐานเชิงประจักษ์ ส่วนเคียง ชานี และเพชร ลำเจียก ไม่ได้กล่าวถึง แหล่งข้อมูลภาษาถิ่นสุโขทัยว่าศึกษาจากแหล่งใด แต่กล่าวเพียงว่าสำเนียงภาษาถิ่นสุโขทัยมี เอกลักษณะแตกต่างจากภาษาไทยมาตรฐานและแตกต่างกันในกลุ่มผู้ใช้ภาษาถิ่นสุโขทัยที่อยู่ ต่างถิ่น (หมู่บ้าน ตำบล อำเภอ และจังหวัด) ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาภาษาถิ่น สุโขทัยโดยเก็บข้อมูลจากผู้ใช้ภาษาในปัจจุบันและศึกษาจากพื้นที่ที่มีสำเนียงภาษาถิ่นสุโขทัย ที่น่าจะเป็นสำเนียงดั้งเดิม

2. กรอบแนวความคิดที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาระบบเสียงและโครงสร้างของพยางค์ในภาษาถิ่นสุโขทัยผู้วิจัยมีกรอบแนวคิด ในการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

2.1 เสียงและหน่วยเสียงในภาษาไทย

การศึกษาเสียงและหน่วยเสียงในภาษาถิ่นสุโขทัยผู้วิจัยจะศึกษาตามกรอบแนวคิด ของการศึกษาเสียงและหน่วยเสียงในภาษาไทย ผู้วิจัยจะศึกษาตามกรอบแนวคิดของกาญจนา

นาศกุล และคณะ (2554, น. 25-36) และเดือนเพ็ญ รัชทรัพย์ (2541, น. 40-64) ซึ่งแบ่งหน่วยเสียงในภาษาไทยออกเป็น 3 ประเภท คือ หน่วยเสียงสระ หน่วยเสียงพยัญชนะ และหน่วยเสียงวรรณยุกต์ โดยผู้วิจัยจะจำแนกตามลักษณะของหน่วยเสียง (Manner of articulation) และฐานกรณ์ที่ก่อให้เกิดเสียง

2.2 โครงสร้างของพยางค์

การศึกษาโครงสร้างของพยางค์ในภาษาถิ่นสุโขทัยผู้วิจัยจะศึกษาตามกรอบแนวคิดของกาญจนา นาศกุล และคณะ (2554, น. 37-40) และพจน์ ศิริอักษรสาสน์ (2545, น. 76-81) ที่แบ่งโครงสร้างพยางค์ในภาษาไทยออกเป็น 5 ประเภทเช่นเดียวกัน คือ C(C)VVT¹⁻⁵ C(C)VNT¹⁻⁵ C(C)VST^{2,4} C(C)VVNT¹⁻⁵ และ C(C)VVST^{2,3} นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้ใช้กรอบแนวคิดของอรพรรณ บุญยฤทธิ์ (2559, น. 25-26) ที่ได้แบ่งโครงสร้างพยางค์ในภาษาไทยออกเป็น 5 ประเภทเช่นเดียวกันแต่ต่างที่เสียงวรรณยุกต์ ในโครงสร้างแบบ C(C)VVST คือ C(C)VVT¹⁻⁵ C(C)VNT¹⁻⁵ C(C)VST^{2,4} C(C)VVNT¹⁻⁵ และ C(C)VVST^{2,3,4} โดยผู้วิจัยจะนำการแบ่งโครงสร้างพยางค์จากนักวิชาการข้างต้นมาเป็นกรอบเบื้องต้นในการวิเคราะห์โครงสร้างของพยางค์ภาษาถิ่นสุโขทัย

3. ข้อมูลและวิธีการวิจัย

การศึกษาระบบเสียงและโครงสร้างของพยางค์ในภาษาถิ่นสุโขทัย ผู้วิจัยใช้รูปแบบการพรรณนาวิเคราะห์ โดยใช้วิธีการดำเนินการวิจัย ดังต่อไปนี้

3.1 การเตรียมการ

การศึกษาคั้งนี้ผู้วิจัยเตรียมการโดยศึกษาเอกสารวิชาการ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลทางประวัติศาสตร์เพื่อใช้เป็นแนวทางในการศึกษาวิจัย และรวบรวมคำศัพท์พื้นฐานสำหรับการเก็บข้อมูล โดยใช้รายการคำศัพท์สำหรับเก็บข้อมูลภาษาถิ่นตระกูลไทของ Gedney (1973 อ้างถึงใน เดือนเพ็ญ รัชทรัพย์, 2541, น. 129) เป็นเกณฑ์ โดยผู้วิจัยจะเก็บคำศัพท์ไม่น้อยกว่า 600 คำ

3.2 การเลือกพื้นที่ศึกษา

การศึกษาระบบเสียงและโครงสร้างของพยางค์ภาษาถิ่นสุโขทัย ผู้วิจัยเลือกที่จะศึกษาภาษาถิ่นสุโขทัยโดยเลือกพื้นที่เป็นอำเภอองไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย เป็นพื้นที่ในการเก็บข้อมูลหลัก เนื่องจากเป็นพื้นที่ดั้งเดิมของจังหวัดสุโขทัย มีประชากรพูดภาษาถิ่นสุโขทัยเป็นหลักและไม่ได้อพยพย้ายครัวเรือนมาจากต่างถิ่น

3.3 การเลือกผู้บอกภาษา

การศึกษาระบบเสียงและโครงสร้างของพยางค์ภาษาถิ่นสุโขทัย ผู้วิจัยจะสุ่มเลือกผู้บอกภาษาหลัก จำนวน 5 คน โดยคัดเลือกคุณสมบัติของผู้บอกภาษาในการศึกษาเก็บคำศัพท์ โดยแบ่งเป็นเพศหญิง 3 คน และเพศชาย 2 คน ทั้งนี้ทั้งหมดจะต้องเกิดและตั้งถิ่นฐานอยู่ในพื้นที่ศึกษา มีอายุ 40 ปีขึ้นไป มีสถานภาพโสดหรือมีคู่สมรสอยู่ในภูมิภาคเดียวกัน ประกอบอาชีพอยู่ในพื้นที่ที่เก็บข้อมูลหรือในจังหวัดสุโขทัย สามารถใช้ภาษาได้อย่างชัดเจน มีสุขภาพดี มีอวัยวะในการออกเสียงครบสมบูรณ์ และยินดีให้ข้อมูล

3.4 การเก็บข้อมูล

การศึกษาระบบเสียงและโครงสร้างของพยางค์ภาษาถิ่นสุโขทัย ผู้วิจัยมีขั้นตอนในการเก็บข้อมูลภาคสนามโดยผู้วิจัยจะใช้วิธีชักข้อมูลผู้บอกภาษาให้ผู้บอกภาษาออกเสียงคำศัพท์คำละ 3 ครั้ง ครั้งละคน (เนื่องจากสัมภาษณ์แยกพื้นที่) เพื่อที่จะบันทึกเสียงให้ตรงหรือใกล้เคียงที่สุด โดยจะบันทึกเสียงและจดบันทึกคำศัพท์ด้วยสัทอักษร (ยึดสัญลักษณ์ของ IPA) นอกจากนี้ผู้วิจัยจะสังเกตและจดบันทึกคำศัพท์อื่นนอกเหนือจากรายการคำศัพท์ที่กำหนดไว้ เพื่อเก็บคำศัพท์ที่น่าสนใจที่พบระหว่างการสัมภาษณ์

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาระบบเสียงและโครงสร้างของพยางค์ภาษาถิ่นสุโขทัย ผู้วิจัยจะนำคำศัพท์ที่ได้มาเขียนด้วยอักษรไทย กำกับด้วยสัญลักษณ์ของ IPA ตามด้วยชนิดและความหมายของคำ จากนั้นจึงจะวิเคราะห์ตามกรอบแนวคิดที่ได้กำหนดไว้โดยยึดตามข้อมูลคำศัพท์ที่ได้มาจากการสัมภาษณ์ผู้บอกภาษา การนำเสนอการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยจะแบ่งเป็น 2 หัวข้อหลัก คือ ระบบเสียงและโครงสร้างของพยางค์ ในด้านระบบเสียงผู้วิจัยจะศึกษา 3 ประเด็น คือ หน่วยเสียงสระ หน่วยเสียงพยัญชนะ และหน่วยเสียงวรรณยุกต์ ส่วนโครงสร้างของพยางค์ผู้วิจัยจะนำเสนอลักษณะการประกอบหน่วยเสียงขึ้นเป็นพยางค์ตามข้อมูลที่พบ

4. ผลการวิจัย

จากการรวบรวมคำศัพท์ภาษาถิ่นสุโขทัย ผู้วิจัยนำคำที่รวบรวมได้มาเขียนด้วยอักษรไทย และกำกับด้วยสัทอักษร จำแนกชนิดของคำ และอธิบายความหมาย โดยยึดตามข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เป็นหลัก โดยในบทความนี้ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มานำเสนอระบบเสียงและโครงสร้างพยางค์ในภาษาถิ่นสุโขทัย ดังนี้

4.1 ระบบเสียงภาษาถิ่นสุโขทัย

จากการวิเคราะห์คำศัพท์สามารถแบ่งหน่วยเสียงภาษาถิ่นสุโขทัยออกเป็น 3 ประเภท คือ หน่วยเสียงสระ หน่วยเสียงพยัญชนะ และหน่วยเสียงวรรณยุกต์ ดังนี้

4.1.1 หน่วยเสียงสระ

หน่วยเสียงสระในภาษาถิ่นสุโขทัยมี 2 ประเภท คือ สระเดี่ยวและสระประสม ดังนี้

1) สระเดี่ยว

จากการวิเคราะห์พบหน่วยเสียงสระเดี่ยวในภาษาถิ่นสุโขทัย 18 หน่วยเสียง มีลักษณะทางสัทศาสตร์ ดังนี้

/i/	เป็นหน่วยเสียงสระหน้า ระดับลิ้นสูง เสียงสั้น ริมฝีปากไม่ห่อ เช่น จิงจิง /ciŋ caŋ/ ว. มากมาย, มีเยอะ, เกลื่อนกกลาด. ฉิบ /cʰip/ ว. สูญ. ลิ้น. หมด. ด้ว /diw/ น. นิ้ว.
/i:/	เป็นหน่วยเสียงสระหน้า ระดับลิ้นสูง เสียงยาว ริมฝีปากไม่ห่อ เช่น แมงปี่ /mɛ:ŋ bi:/ น. ฝี่เสื่อ. แมงหวี /mɛ:ŋ wɨ:/ น. แมลงหวี. หนูฝี่ /nù: pʰi:/ น. หนูฝี่.
/e/	เป็นหน่วยเสียงสระหน้า ระดับลิ้นกลาง เสียงสั้น ริมฝีปากไม่ห่อ เช่น เช่น /kʰèn/ ก. ทำให้คม เช่น เข่นมีด. (ไทยกลางเรียก ลับ). เด่น /dèn/ น. ลานกว้าง, สนาม. (ถิ่น-พายัพ, อีสาน ใช้ เด็น) ปลาเห็ด /pla: hèt/ น. ทอดมันปลา.
/e:/	เป็นหน่วยเสียงสระหน้า ระดับลิ้นกลาง เสียงยาว ริมฝีปากไม่ห่อ เช่น ปลายเป้ง /pla:j pè:ŋ/ น. หลังสุด, ท้ายสุด. หมากเวน /mà:k we:n/ น. ตะขบหนาม (ถิ่น-พายัพเรียก หมากเกว่น). อี่เม็งเก็งเก้ /ʔi: meŋ keŋ kè:/ ว. แดกกระจาดกระจายไป, แดกชานเข็นไป.
/ɛ/	เป็นหน่วยเสียงสระหน้า ระดับลิ้นต่ำ เสียงสั้น ริมฝีปากไม่ห่อ เช่น แก้ม /kɛm/ น. ปลาช่อนขนาดกลางที่ยังไม่โตเต็มวัย. แพะ /fɛʔ/ ว. เละทะไม่เหลือชิ้นดี. แหงะ /ŋɛʔ/ ก. หันหน้าไปทางใดทางหนึ่งเพื่อเหลียวมองสิ่งใดสิ่งหนึ่ง.

- /ɛ:/ เป็นหน่วยเสียงสระหน้า ระดับลิ้นต่ำ เสียงยาว ริมฝีปากไม่ห่อ เช่น
 แงม /ŋɛ:m/ ก. ยั่วให้อยากกินตาม.
 แนว /ŋɛ:w/ น. เชื้อชาติ, เชื้อแถว, พันธุ์, เหล่ากอ, อย่าง.
 แม่แก่ /mɛ: kɛ:/ น. ยาย.
- /a/ เป็นหน่วยเสียงสระกลาง ระดับลิ้นต่ำ เสียงสั้น ริมฝีปากไม่ห่อ เช่น
 กระจิบ /krà? cip/ น. นกกระจิบ.
 ไข่ตัน /k^haj dan/ น. ต่อม้ำเหลืองที่อยู่ใต้ผิวหนังบริเวณขาหนีบ.
 คัดคลอง /k^hát k^hlɔ:ŋ/ น. ต้นปีบ.
- /a:/ เป็นหน่วยเสียงสระกลาง ระดับลิ้นต่ำ เสียงยาว ริมฝีปากไม่ห่อ เช่น
 จ่าม /cà:m/ ก. เอาเม็ดพ่นลงไปโดยไม่เจาะจง, ไม่พิถีพิถัน.
 ช้างขอ /c^há:ŋ k^hɔ:/ น. ช้างที่ได้รับการฝึกมาอย่างดี.
 ท่าว /t^hà:w/ ว. ไหญ่, โต.
- /u/ เป็นหน่วยเสียงสระกลางก่อนไปหลัง ระดับลิ้นสูง เสียงสั้น ริมฝีปากไม่ห่อ เช่น
 ขาวครีต /k^há:w k^hrú:t/ ว. ตกมาก, เกลื่อนไป, หล่นอยู่เกลื่อนกลาด.
 คีต /k^hú:t/ ก. ขวิด, ฮีต, สู้.
 ลิ่ง /luŋ/ น. ปลาสายยู หรือ ปลาเกด.
- /u:/ เป็นหน่วยเสียงสระกลางก่อนไปหลัง ระดับลิ้นสูง เสียงยาว ริมฝีปากไม่ห่อ เช่น
 ลิ่นตา /lu:n ta:/ ก. ลืมตา. (ถิ่น-อีสานเรียก มิ่นตา, โบราณว่า มลิ่น).
 อินทะลือ /?in t^há? lu:/ น. นกที่ตีทือ.
 ไข่กือ /?aj ku:/ น. กึ่งกือ.
- /ə/ เป็นหน่วยเสียงสระกลางก่อนไปหลัง ระดับลิ้นกลาง เสียงสั้น ริมฝีปากไม่ห่อ เช่น
 กระเตอะกระเต็ง /krà? tɛ̀? krà? tɛ̀:ŋ/ ว. แสดงกิริยาอาการผิดแปลกไปจากปกติโดยไม่รู้ตัว, บ้าๆ บอๆ, เป็นๆ.
 เย็น /jɛ̀n/ ว. ยืดยาว, ยาวมาก, ยาวจนเย็น.
 เสอะ /sə?/ ก. เอาไปไม้ กิ่งไม้ หรือหนามไม้ มาปักไว้. สะ กี่ว่า.

/ə:/	เป็นหน่วยเสียงสระกลางค่อนข้างไปหลัง ระดับลิ้นกลาง เสียงยาว ริมฝีปากไม่ห่อ เช่น
เคิม	/k ^h ə:m/ ว. ไม่พอดีกัน, ไม่ลงกัน, ไม่เหมาะสม.
เงิง	/ŋə:ŋ/ ว. ฟันที่มีลักษณะไม่เข้าที่, ฟันเหยิน; ยื่นออก.
เถิม	/t ^h ə:m/ ก. นำดิน หิน หรือ ทราย ถมลงไปในที่ลุ่มหรือลึกเพื่อให้ ดีขึ้น.
/u:/	เป็นหน่วยเสียงสระหลัง ระดับลิ้นสูง เสียงสั้น ริมฝีปากห่อ เช่น
ปู้น	/pūn/ ก. มุด, ลอด, หนีไปจากที่คุมขัง.
ยู้น	/jūn/ ก. ดันออก, ถีบออกจากกรูหรือช่องแคบ.
รุ่มรู้	/rūm rū:/ น. เวลาจวนแจ้ง, ค่อนแจ้ง; เกือบมืด, เริ่มมืด.
/u:/	เป็นหน่วยเสียงสระหลัง ระดับลิ้นสูง เสียงยาว ริมฝีปากห่อ เช่น
ฟู้ด	/fu: ʔut/ ก. ฟู้ขึ้น, พองตัว, ขยายตัว.
หลูกใจ	/lū:k co:/ น. ลูกสุนัข.
หู่	/nū:/ น. หู่.
/o:/	เป็นหน่วยเสียงสระหลัง ระดับลิ้นกลาง เสียงสั้น ริมฝีปากห่อ เช่น
ก๊ีบ	/kóp/ น. กบ.
กะสัง	/kàʔ sòn/ น. ปลากระสง.
ดงดำ	/dɔŋ dam/ น. ป่าดงดิบ.
/o:/	เป็นหน่วยเสียงสระหลัง ระดับลิ้นกลาง เสียงยาว ริมฝีปากห่อ เช่น
เอี้ยงโมง	/ʔi:əŋ mo:ŋ/ น. นกกิ่งไครง, นกคิ่งไคลง.
ไ้อโด	/ʔàj do:/ น. ปลาแมลงภู่ ปลาชะโด หรือ ปลาอ้ายป้อก.
โป้งวิด	/pɔ̃:ŋ wit/ น. นกโป้งวิด.
/ɔ:/	เป็นหน่วยเสียงสระหลัง ระดับลิ้นต่ำ เสียงสั้น ริมฝีปากห่อ เช่น
ต้อยตึง	/tɔ̃j tin/ น. ลูกเล็กลูกน้อย.
บ้อก	/bɔk/ น. ส้วมหลุมชนิดที่ไม่มีฝาปิดปากหลุม.
ฟ้อน	/fɔn/ ก. เลือกแต่สิ่งดี ๆ เพราะมีให้เลือกเยอะ เหลือที่ไม่ดี ให้คนอื่น. (ไทยกลางใช้ ฟอน).

/ɔ:/	เป็นหน่วยเสียงสระหลัง ระดับลิ้นต่ำ เสียงยาว ริมฝีปากห่อ เช่น
ชอ	/sɔ:/ น. ตอไม้ไผ่.
ละออง	/lá? ʔɔ:ŋ/ น. ร้าข้าว.
วอ	/wɔ:/ น. ชื่ออุปกรณ์ชนิดหนึ่ง ทำจากไม้ไผ่เหลาให้เรียวอย่างคันทวน แล้วนำเชือกที่ผูกกับใบตาลมามัดให้แน่นทั้งหัวและท้าย นิยมนำไปติดกับวัวจุกาเพื่อทำให้เกิดเสียง. สะอืด, สะอู กี่ว่า.

จากข้อมูลข้างต้นสามารถจำแนกเสียงสระเดี่ยวในภาษาถิ่นสุโขทัยที่พบทั้ง 18 หน่วยเสียง โดยแบ่งเป็นสระเสียงสั้น 9 หน่วยเสียง คือ i e ɛ a u ə u o และ ɔ และสระเสียงยาว 9 หน่วยเสียง คือ i: e: ɛ: a: u: ə: u: o: และ ɔ: โดยทั้งหมดมีลักษณะทางสัทศาสตร์และการปรากฏของหน่วยเสียงสระ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1

แสดงลักษณะทางสัทศาสตร์และการปรากฏของหน่วยเสียงสระในภาษาถิ่นสุโขทัย³

ลักษณะเสียง	สั้น	ยาว	สั้น	ยาว	สั้น	ยาว	สั้น	ยาว
ตำแหน่งของลิ้น	ลิ้นส่วนหน้า		ลิ้นส่วนกลาง		ลิ้นส่วนกลาง ค่อนไปหลัง		ลิ้นส่วนหลัง	
ลักษณะริมฝีปาก	ริมฝีปากไม่ห่อ		ริมฝีปากไม่ห่อ		ริมฝีปากไม่ห่อ		ริมฝีปากห่อ	
ระดับลิ้น								
สูง	i	i:			u	u:	u	u:
กลาง	e	e:			ə	ə:	o	o:
ต่ำ	ɛ	ɛ:	a	a:			ɔ	ɔ:

2) สระประสม

จากการวิเคราะห์คำศัพท์ภาษาถิ่นสุโขทัยพบสระประสมทั้งหมด 5 หน่วยเสียง ดังนี้

/ia/ เป็นหน่วยเสียงสระประสมระหว่างสระ /i/ กับสระ /a/ เช่น
กระบัวกระเบียะ /krà? bùa? krà? bia?/ น. แอ่งน้ำ, มีขนาดเล็กกว่ากระบวกระเบียะ.

/i:a/ เป็นหน่วยเสียงสระประสมระหว่างสระ /i:/ กับสระ /a/ เช่น
เขี่ยม /kʰi:am/ ว.จนแย, อดแย.

³ ดัดแปลงจากแผนภูมิแสดงหน่วยเสียงสระในภาษาสุโขทัยของเดือนเพ็ญ รัชทรัพย์ (2541, น. 51)

ชุ่มเซียง /ch'um ch'ian/ น. ชื่อไม้ต้นชนิด *Lepisanthes fruticose* (Roxb.) Leenh. ในวงศ์ Sapindaceae ใบยาว ผลสุกสีม่วงดำ กินได้ รสหวานปนฝาด, ถ้าเถียง ก็ว่า. (ไทยกลางเรียก ชำมะเลียง หรือ พุ่มเรียง).

เซียง /s'ian/ ก. สายเขาไปมาทางด้านข้างเพื่อไล่แมลง.

/u:a/ เป็นหน่วยเสียงสระประสมระหว่างสระ /u:/ กับสระ /a/ เช่น
 เกลื้อน /klu:an/ ก. ทำให้แตก, ทำให้พัง, ทำให้สลาย.
 ไซเดื่อ /k'haj du:a/ น. ไซเล็กๆ ที่ยังไม่ได้รับการผสม. (รังไซ).
 ถ้ำเทือง /t'h'am t'u:an/ น. ต้นชำมะเลียง หรือ พุ่มเรียง.

/ua/ เป็นหน่วยเสียงสระประสมระหว่างสระ /u/ กับสระ /a/ เช่น
 กระบัวกระเบียง /kra? bua? kra? bia?/ น. แอ่งน้ำ, มีขนาดเล็กกว่ากระบวงกระเบียง.
 ฝัះผะ /p'hua? p'ha?/ ว. กะทันหัน, ปัจจุบันทันด่วน, ปุบปับ.
 ยัวะ /ju:a?/ ว. อ่อน, ไม่แข็ง, ไม่แกร่ง.

/u:a/ เป็นหน่วยเสียงสระประสมระหว่างสระ /u:/ กับสระ /a/ เช่น
 ควงเต็ง /k'hu:an dên/ น. สปริง.
 วงม /ŋu:am/ ก. ครอบ, สวม, ปิด.
 ดวด /d'u:at/ ก. ทำครั้งเดียวให้ลุล่วงโดยไม่หยุดพักกลางคัน.

จากข้อมูลข้างต้นสามารถจำแนกเสียงสระประสมในภาษาถิ่นสุโขทัยที่พบทั้ง 5 เสียง⁴ โดยแบ่งเป็นสระเสียงสั้น 2 หน่วยเสียง คือ ia และ ua และสระเสียงยาว 3 หน่วยเสียง คือ ia u:a และ u:a ซึ่งสระประสมในภาษาถิ่นสุโขทัยพบเฉพาะสระประสม 2 เสียงเท่านั้น

⁴ ปัจจุบันภาษาไทยมาตรฐานไม่แบ่งความสั้น-ยาวของสระประสม แต่จากข้อมูลภาษาถิ่นสุโขทัย ผู้วิจัยพบว่าความสั้น-ยาวของสระประสมมีผลต่อความหมายของคำศัพท์จึงยังคงแบ่งความสั้น-ยาวของสระประสม เพื่อแสดงให้เห็นถึงลักษณะเด่นของภาษาถิ่นสุโขทัยได้ชัดเจน

4.1.2 หน่วยเสียงพยัญชนะ

จากการวิเคราะห์คำศัพท์ภาษาถิ่นสุโขทัยพบว่าหน่วยเสียงพยัญชนะในภาษาถิ่นสุโขทัยแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ พยัญชนะต้นและพยัญชนะท้าย ดังนี้

1) พยัญชนะต้น

หน่วยเสียงพยัญชนะต้นในภาษาถิ่นสุโขทัยมี 2 ประเภท คือ พยัญชนะต้นเดี่ยวและพยัญชนะต้นควบ ดังนี้

- พยัญชนะต้นเดี่ยว

จากการวิเคราะห์พบหน่วยเสียงพยัญชนะต้นเดี่ยวในภาษาถิ่นสุโขทัย 21 หน่วยเสียงทุกหน่วยเสียงสามารถปรากฏเป็นพยัญชนะต้นของพยางค์ได้ ดังนี้

/p/	เป็นหน่วยเสียงพยัญชนะระเบิด ไม่ก้อง ไม่มีลม เกิดที่ริมฝีปาก เช่น	
ปบ	/pòp/	ก. รู้สึกกลัวขึ้นมาโดยกะทันหัน, ปอดแตก.
ปุ่น	/pùn/	ก. มุด, ลอด, หนีไปจากที่คุมขัง.
เป็ด	/pét/	น. เป็ด.
/t/	เป็นหน่วยเสียงพยัญชนะระเบิด ไม่ก้อง ไม่มีลม เกิดที่ปุ่มเหงือก เช่น	
ตกเดี่ยว	/tòk ka? di:a/	น. ลูกน้ำ.
ตอดตอ	/tòt to:/	น. ตึกแก.
ต้อยต้ง	/tòj tin/	น. ลูกเล็กลูกน้อย.
/c/	เป็นหน่วยเสียงพยัญชนะระเบิด กึ่งเสียดแทรก ไม่มีลม เกิดที่เพดานแข็ง เช่น	
จั้ง	/càŋ/	ก. ตั้ง.
เจิ่น	/cèn/	ว. เลยเถิด, เกินพอดี.
แจ้ง	/cè:ŋ/	ว. สว่าง, รุ่งเช้า.
/k/	เป็นหน่วยเสียงพยัญชนะระเบิด ไม่ก้อง ไม่มีลม เกิดที่เพดานอ่อน เช่น	
ก้าย	/kà:j/	น. กระจงขนาดเล็ก
เกือต	/kù:at/	ก. เขี่ย, ปัด, ทำให้เคลื่อนที่ออกไป.
กั๊ด	/kát/	น. ปลากั๊ด.

- /r/ เป็นหน่วยเสียงพยัญชนะระเบิด ไม่ก้อง ไม่มีลม เกิดที่เส้นเสียง เช่น
 อั้น /rân/ ว. คำสำหรับย้าประโยคบอกเล่า.
 อาด /râ:t/ ก. กำหนด, ใคร่, อยาก.
 เอิบ /rə:p/ ว. ค่อยๆ ล้น, แผ่ซ่านซึมออกมาอย่างช้าๆ.
- /p^h/ เป็นหน่วยเสียงพยัญชนะระเบิด ไม่ก้อง ฟันลม เกิดที่ริมฝีปาก เช่น
 ผ้ำด้อย /p^hâ: tɔj/ น. ผ้ำเซ็ดหน้า.
 ผิว /p^hiw/ ก. อาการที่ของเหลวไหลหรือซึม, รั่วซึม.
 พวยตาล /p^hu:aj ta:n/ น. งวงตาล.
- /t^h/ เป็นหน่วยเสียงพยัญชนะระเบิด ไม่ก้อง ฟันลม เกิดที่ปุ่มเหงือก เช่น
 ถืด /t^hù:at/ น. ฉื่อนหรือแล่นือ.
 ท่าว /t^hâ:w/ ก. หักพับ, พัง, สลาย; ชบ, สลบลง.
 เท้า /t^hâ:w/ บ. ยันถึง, จรดถึง, กระทั่งถึง, ตลอดถึง.
- /c^h/ เป็นหน่วยเสียงพยัญชนะระเบิด กึ่งเสียดแทรก ฟันลม เกิดที่เพดานแข็ง เช่น
 ฉ้วน /c^hù:an/ น. บ้านสวน (ชื่อหมู่บ้าน).
 เชือกเขา /c^hù:ak k^hăw/ น. เถาว์ลัย.
 ชุ่มเชียง /c^hùm c^hian/ น. ชำมะเลียง หรือ พุ่มเรียง.
- /k^h/ เป็นหน่วยเสียงพยัญชนะระเบิด ไม่ก้อง ฟันลม เกิดที่เพดานอ่อน เช่น
 ชุบ /k^hùp/ น. วงล้อ, ล้อรถ.
 เข่น /k^hèn/ ก. ลับ เช่น ลับมีด.
 เค็ด /k^hət/ น. ที่สูง, ที่ดอน, เนิน.
- /b/ เป็นหน่วยเสียงพยัญชนะระเบิด ก้อง ไม่มีลม เกิดที่ริมฝีปาก เช่น
 บ็อก /bók/ น. ส้วมหลุมชนิดที่มีไม้พาดปากหลุม.
 บ่อน /bòn/ น. ที่, สถานที่.
 บั้งข้ง /bàng k^hăn/ น. กิ่งก่าชนิดที่ลำตัวสีนาก หรือ สีออกแดงๆ.

/d/	เป็นหน่วยเสียงพยัญชนะระเบิด ก้อง ไม่มีลม เกิดที่ปุ่มเหงือก เช่น
ด็อก /dók/	น. เครื่องประดับหู, ต่างหู, ตุ้มหู.
ดอน /dòn/	ว. ขาว, ผีอก.
โด่ /dò:/	ว. นั่น, โนน, ตรงนั้น, ตรงนี้.
/m/	เป็นหน่วยเสียงพยัญชนะนาสิก ก้อง เกิดที่ริมฝีปาก เช่น
มัน /má:n/	ว. แห้ง, เหี่ยว, อากาศขาดน้ำ.
มัน /mín/	น. ชื่อผิ่งชนิดหนึ่ง (มีม).
หมิ่น /mǔn/	น. ลมพิษ.
/n/	เป็นหน่วยเสียงพยัญชนะนาสิก ก้อง เกิดที่ปุ่มเหงือก เช่น
แนว /nɛ:w/	น. เชื้อชาติ, เชื้อแถว, พันธุ์, เหล่ากอ, อย่าง.
ไน่ /náj/	ก. ละลาย.
เหนียง /ni:an/	ว. โตขึ้นมานิดๆ, โตขึ้นมาเล็กน้อย.
/ŋ/	เป็นหน่วยเสียงพยัญชนะนาสิก ก้อง เกิดที่เพดานอ่อน เช่น
งวม /ŋu:am/	ก. ครอบ, สวม, ปิด.
เงิง /ŋə:ŋ/	ว. ฟันที่มีลักษณะไม่เข้าที่, ฟันเหยิน; ยื่นออก.
แหงะ /ŋɛ/	ก. หันหน้าเพื่อเหลียวมองสิ่งใดสิ่งหนึ่ง.
//	เป็นหน่วยเสียงพยัญชนะข้างลิ้น ก้อง เกิดที่ปุ่มเหงือก เช่น
ลด /lót/	น. ปลาหลด.
ลิ่ว /liw/	ก. ขวางวัตถุไปข้างหน้าในลักษณะตะแคงนิดๆ.
หลุ่ /lù:/	ก. ไหล; ว. ทะลุ.
/r/	เป็นหน่วยเสียงพยัญชนะรัว (กระทบ) ก้อง เกิดที่ปุ่มเหงือก เช่น
รั่ว /rú:an/	ก. ไถหรือคราดเป็นรูปวงรีหนึ่งรอบและตามแนวขวางอีก หนึ่งรอบ.
รอด /rót/	บ. จนกระทั่ง, กระทั่งถึง.
รุ่มรู่ /rúm rú:/	น. ค่อนแจ้ง; เริ่มมีด.

/f/ เป็นหน่วยเสียงพยัญชนะเสียดแทรก ไม่ก้อง เกิดที่ริมฝีปากกับฟัน เช่น
 ฝนล่า /fɔ̃n là:/ น. ฝนสุดท้ายของฤดูฝน.
 เฟ็ด /fɛt/ ว. สิ้นชั้น, รั้น.
 แฝะ /fɛʔ/ ว. เละเทะไม่เหลือชิ้นดี.

/s/ เป็นหน่วยเสียงพยัญชนะเสียดแทรก ไม่ก้อง เกิดที่ปุ่มเหงือก เช่น
 ซ้ำ /sam/ น. ที่น้ำซั้ว.
 เซา /saw/ ว. เหงาหงอย, จับเจ้า, นอนพักผ่อน.
 เสื่อ /sù:a/ น. เสื่อ.

/h/ เป็นหน่วยเสียงพยัญชนะเสียดแทรก ไม่ก้อง เกิดที่เส้นเสียง เช่น
 แห้ง /hɛn/ ก. แทะ เช่น แห้งข้าวโพดต้ม. แง่น ก็ว่า.
 เห่า /hâw/ ก. ต่อว่า.
 ฮุน /hu:n/ ก. บอกให้เลี้ยวซ้าย (ใช้กับควาย).

/w/ เป็นหน่วยเสียงพยัญชนะกึ่งสระ ก้อง เกิดที่ริมฝีปาก เช่น
 วอ /wo:/ น. หนูติดกับว่าวเพื่อทำให้เกิดเสียง.
 วักเซน /wák sɛn/ น. พิธีแต่งงานแบบเรียบง่ายไม่ใหญ่โต.
 หว่า /wäm/ ว. ถล่มลี้กลงไปโดยทันที.

/j/ เป็นหน่วยเสียงพยัญชนะกึ่งสระ ก้อง เกิดที่เพดานแข็ง เช่น
 ยั้ง /jáng/ ก. ชะงัก, หยุด.
 ยัวะ /jüaʔ/ ว. อ่อน, ไม่แข็ง, ไม่แกร่ง.
 หย่อน /jɔ̃n/ ว. พ้น; รอดจากเครื่องดักสัตว์ เช่น ไม่ติด.

- พยัญชนะควบกล้ำ

จากการวิเคราะห์พบหน่วยเสียงพยัญชนะต้นควบในภาษาถิ่นสุโขทัย 10 หน่วยเสียง
 ดังนี้

/pr/ เป็นหน่วยเสียงพยัญชนะ /p/ ควบกับ /r/ พบหนึ่งคำ ดังนี้
 แปร๊ด /prɛt/ น. นกยางเขน. มักเรียกว่านกอีแปร๊ด.

/p/	เป็นหน่วยเสียงพยัญชนะ /p/ ควบกับ // เช่น ปลา /pla:/ น. ปลา. ปลาย /plaj/ น. ปลาย. หนูแปลง /nù: plɛŋ/ น. หนูนาแก่ มักอาศัยอยู่บนต้นไม้.
/tr/	เป็นหน่วยเสียงพยัญชนะ /t/ ควบกับ /r/ พบหนึ่งคำ ดังนี้ ตราบเท้า /trà:p t ^h á:w/ สัน. ตลอดจนกระทิง. (ไทยกลางใช้ ตราบเท้า).
/k/	เป็นหน่วยเสียงพยัญชนะ /k/ ควบกับ // เช่น กล้วย /klù:aj/ น. กล้วย. กล่อม /klò:m/ ก. ค่อยๆ ขัด หรือ เกลา, เหลาที่ละนิด. เกลือ่น /klù:an/ ก. ทำให้แตก, ทำให้พัง, ทำให้สลาย.
/kr/	เป็นหน่วยเสียงพยัญชนะ /k/ ควบกับ /r/ เช่น กรอก /krò:k/ น. ตรอก. ผ้าไกร /p ^h á: kraj/ น. ผ้าไตร. หญ้านกร้อน /já: kròn/ น. หญ้านกคุ้ม, หญ้าเจ้าชู้.
/kw/	เป็นหน่วยเสียงพยัญชนะ /k/ ควบกับ /w/ พบหนึ่งคำ ดังนี้ แมงกวาง /mɛ:ŋ kwɑ:ŋ/ น. ตั่วงกว่าง.
/p ^h /	เป็นหน่วยเสียงพยัญชนะ /p ^h / ควบกับ // พบสองคำ ดังนี้ ผลอมแผลม /p ^h lò:m p ^h lɛm/ ว. มืออยู่เล็กน้อย, ขึ้นเล็กน้อย น้อยๆ. เพลิต /p ^h lò:t/ ก. หลุดออกไปจากที่, ผิดไปจากที่เป็นอยู่.
/k ^h /	เป็นหน่วยเสียงพยัญชนะ /k ^h / ควบกับ // พบสองคำ ดังนี้ คลุ่มคลอม /k ^h lùm k ^h lò:m/ ว. เหตุการณ์ที่มีล้มลุกคลมคลม, ไม่โปร่งใส. คัตคลอง /k ^h át k ^h lò:ŋ/ น. ปีบ.
/k ^h r/	เป็นหน่วยเสียงพยัญชนะ /k ^h / ควบกับ /r/ เช่น แมลงแครง /mɛ:ŋ k ^h rɛ:ŋ/ น. แมลงแกง หรือ แมลงแครง. ขาวครืด /k ^h á:w k ^h rú:t/ ว. ตกมาก, เกลือ่นไป, หล่นอยู่เกลือ่นกลาด. คร้า /k ^h râ:/ ก. ลาก, ฉุด, ดึง.

/k^hw/ เป็นหน่วยเสียงพยัญชนะ /k^h/ ควบกับ /w/ เช่น
 แขวีก /k^hwèk/ น. นกแขวก.
 หัวขวา /hǔ:a k^hwǎ:/ ว. ตรงข้ามกับซ้าย, ปีกขวา.
 ขวัญข้าว /k^hwǎn k^hâ:w/ น. ผมที่ขึ้นเวียนเป็นกันหอย.

2) พยัญชนะท้าย

จากการวิเคราะห์พบหน่วยเสียงพยัญชนะท้ายภาษาถิ่นสุโขทัย 9 หน่วยเสียง ดังนี้

/p/ เช่นเสียงพยัญชนะท้ายในคำว่า
 ฉิบ /c^hip/ ว. สูญ. ลิน. หมด.
 ปบ /pòp/ ก. รู้สึกกลัวขึ้นมาโดยกะทันหัน, ปอดแหก.
 ผับแผ่ /p^hàp p^hè:/ ว. ทั่วไปหมด, ตลอดย่าน.

/t/ เช่นเสียงพยัญชนะท้ายในคำว่า
 หยุต /jù:t/ ว. หยอนยาน, เหี่ยว.
 อาต /ʔà:t/ ก. กำหนด, ไคร้, อยาก.
 เกือด /kù:at/ ก. เขี่ย, บัด, บัดออกไปให้พ้น.

/k/ เช่นเสียงพยัญชนะท้ายในคำว่า
 เอือก /ʔù:ak/ น. อ้วกที่เกิดจากการกินอาหารเข้าไปแล้วเป็นพิษ.
 ขะมັก /k^hà? mǎk/ ก. สำลัก.
 แขวีก /k^hwèk/ น. นกแขวก.

/ʔ/ เช่นเสียงพยัญชนะท้ายในคำว่า
 คะเน็ด /k^há? nèt/ น. เชือกที่ทำจากข้งข้าวนำมาบิดเป็นเกลียว.
 ตะพัด /tǎ? p^hát/ ก. สกัดกันไว้.
 นุเหล่า /nù? làw/ อ. หนอพวกเรา, นั่นแหละหนอพวกเรา.

/m/	เช่นเสียงพยัญชนะท้ายในคำว่า	
เอื่อม	/ʔu:am/	น. อ้วกที่เกิดจากการกินอาหารเข้าไปมากเกินพอดี.
เขี่ยม	/kʰiam/	ว.จนแยะ, อดแยะ.
บี้ม	/búm/	น. บึ้ง.
/n/	เช่นเสียงพยัญชนะท้ายในคำว่า	
เอ็น	/ʔn̄:/	ก. ร้องเรียกหรือตะโกนเรียกกันเนื่องจากอยู่ไกลกัน.
เข่น	/kʰèn/	ก. ทำให้ค่อม, ภูให้ค่อม, ลับ (มีด).
ปุ่น	/pùn/	ก. มุด, ลอด, หนีไปจากที่คุมขัง.
/ŋ/	เช่นเสียงพยัญชนะท้ายในคำว่า	
เอี้ยง	/ʔi:ŋ/	ก. ค่อย ๆ เมียงม่ายเข้าไปหาบุคคลเพื่อหวังผล.
ข้าง	/kʰà:ŋ/	ก. เปิดช่องให้น้ำไหล.
ยั้ง	/jǎŋ/	ก. ชะงัก, หยุด.
/j/	เช่นเสียงพยัญชนะท้ายในคำว่า	
หร้อย	/rɔ̀j/	ว. มีรสดี, ถูกปาก. (ไทยกลางใช้ อร้อย).
ไก่อ	/kǎj/	น. ไก่อ.
ขวย	/kʰũ:aj/	น. เศษดินที่สัตว์ต่างๆ ขุดมาไว้บริเวณปากรู.
/w/	เช่นเสียงพยัญชนะท้ายในคำว่า	
เข้า	/kʰàw/	น. นกเขา.
ยาวเอ็น	/ja:w jân/	ว. ยืดยาว, ยาวมาก, ยาวจนเอ็น.
ลิว	/liw/	ก. ขว้างวัตถุไปข้างหน้าในลักษณะตะแคงนิด ๆ.

ตารางที่ 2

แสดงลักษณะทางสัทศาสตร์ของหน่วยเสียงพยัญชนะในภาษาถิ่นสุโขทัย⁵

ฐานกรณ์	ริมฝีปาก	ริมฝีปาก - ฟันบน	ปุ่ม เหงือก	เพดาน แข็ง	เพดาน อ่อน	เส้นเสียง
ลักษณะของเสียง						
ระเบิด ไม่ก้อง ไม่พ่นลม	-p		-t		-k	-ʔ
ระเบิด ไม่ก้อง พ่นลม	p ^h		t ^h		k ^h	
ระเบิด ก้อง	b		d			
ระเบิด กึ่งเสียดแทรก ไม่พ่นลม				c		
ระเบิด กึ่งเสียดแทรก พ่นลม				c ^h		
เสียดแทรก		f	s			h
นาสิก	-m		-n		-ŋ	
รวิ			r			
ข้างลิ้น			l			
กึ่งสระ	-w			-j		

*หมายเหตุ เครื่องหมาย – หน้าสัทอักษร หมายถึง หน่วยเสียงนั้นๆ สามารถปรากฏในตำแหน่งพยัญชนะท้ายได้ด้วย

4.1.3 หน่วยเสียงวรรณยุกต์

จากการวิเคราะห์คำศัพท์พบหน่วยเสียงวรรณยุกต์ในภาษาถิ่นสุโขทัยมี 5 หน่วยเสียง ดังนี้

1) หน่วยเสียงวรรณยุกต์กลางระดับ

หน่วยเสียงวรรณยุกต์กลางระดับ คือ หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่มีลักษณะเป็นเสียงกลางระดับ ในที่นี้ไม่แสดงสัทอักษร เช่น

⁵ ดัดแปลงจากแผนภูมิแสดงหน่วยเสียงพยัญชนะในภาษาสุโขทัยของเดือนเพ็ญ รัชภัฏแพทย (2541, น. 40)

กาว ๆ	/ka:w ka:w/	ว. ลวก ๆ, ไม่พิถีพิถัน, ไม่เรียบร้อย.
เค็ม	/kʰə:m/	ว. ไม่พอดีกัน, ไม่ลงกัน, ไม่เหมาะสม.
งวม	/ŋu:am/	ก. ครอบ, สวม, ปิด.

2) หน่วยเสียงวรรณยุกต์ต่ำระดับ

หน่วยเสียงวรรณยุกต์ต่ำระดับ คือ หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่มีลักษณะเป็นเสียงต่ำระดับ ในที่นี้แสดงสัทอักษร / ˘ / กำกับบนหน่วยเสียงสระ เช่น

จ่อม	/cò:m/	ก. จม.
ด่อน	/dòn/	ว. ขาว, ผือก.
แถก	/tʰè:k/	ก. ไสดินหรือดันดินออกไปจากหน้าดิน.

3) หน่วยเสียงวรรณยุกต์สูงตก

หน่วยเสียงวรรณยุกต์สูงตก คือ หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่มีลักษณะเป็นเสียงสูงตก โดยเป็นวรรณยุกต์เปลี่ยนระดับจากสูงลงมาต่ำ ในที่นี้แสดงสัทอักษร / ˆ / กำกับบนหน่วยเสียงสระ เช่น

แ่งน	/ŋĕn/	ก. แทะ, แห็น, กี่ว่า.
จ้อย	/cò:j/	ว. เล็กน้อย; เจียบหายไป.
เซื่อง	/sù:an/	ว. เหงาหงอย, ซึม, ซ้ำ.

4) หน่วยเสียงวรรณยุกต์สูงระดับ

หน่วยเสียงวรรณยุกต์สูงระดับ คือ หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่มีลักษณะเป็นเสียงสูงระดับ ในที่นี้แสดงสัทอักษร / ˊ / กำกับบนหน่วยเสียงสระ เช่น

ด็อก	/dók/	น. เครื่องประดับหู, ต่างหู, ตุ่มหู.
เท้า	/tʰá:w/	บ. ยันถึง, จรดถึง, กระทบถึง, ตลอดถึง.
บ๊อก	/bók/	น. ส้วมหลุมชนิดที่มีไม้พาดปากหลุม.

5) หน่วยเสียงวรรณยุกต์ต่ำขึ้น

หน่วยเสียงวรรณยุกต์ต่ำขึ้น คือ หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่มีลักษณะเป็นเสียงต่ำขึ้น โดยเป็นวรรณยุกต์เปลี่ยนระดับจากต่ำขึ้นไปสูง ในที่นี้แสดงสัทอักษร / ˊ / กำกับบนหน่วยเสียงสระ เช่น

เต๋า	/tǎw/	น. เต๋า.
เถื่อ	/tʰǎu:/	น. ฉื่อนหรือแล่นื้อ.
เป็ด	/pét/	น. เป็ด.

4.2 โครงสร้างของพยางค์

จากการศึกษาภาษาถิ่นสุโขทัยพบลักษณะการประกอบหน่วยเสียงขึ้นเป็นพยางค์โดยจะประกอบด้วยหน่วยเสียงพยัญชนะต้น (พยัญชนะต้นเดี่ยวใช้สัญลักษณ์ C, พยัญชนะต้นควบใช้สัญลักษณ์ CC) หน่วยเสียงสระ (สระเสียงสั้นใช้สัญลักษณ์ V, สระเสียงยาวหรือสระประสมใช้สัญลักษณ์ VV) หน่วยเสียงวรรณยุกต์ (ใช้สัญลักษณ์ T โดยวรรณยุกต์กลางระดับกำกับด้วย ¹, วรรณยุกต์ต่ำระดับ ², วรรณยุกต์สูงตก ³, วรรณยุกต์สูงระดับ ⁴ และวรรณยุกต์ต่ำขึ้น ⁵) และหน่วยเสียงพยัญชนะท้ายซึ่งอาจจะมีหรือไม่มีก็ได้ (ใช้สัญลักษณ์ N แทนพยัญชนะท้ายเสียงนาสิกหรือกึ่งสระ, S แทนพยัญชนะท้ายเป็นเสียงระเบิด) โครงสร้างพยางค์ในภาษาถิ่นสุโขทัยมี 10 ลักษณะ⁶ ดังนี้

4.2.1 CVVT¹⁻⁵

เป็นโครงสร้างพยางค์ที่เกิดจากหน่วยเสียงพยัญชนะต้น 1 หน่วยเสียง หน่วยเสียงสระเสียงยาวหรือสระประสม ไม่มีพยัญชนะท้าย และเกิดกับหน่วยเสียงวรรณยุกต์ได้ครบทุกเสียงดังตัวอย่าง

ซอ	/sɔ:/	น. ตอไม้ไผ่.
โต	/dò:/	ว. น่น, โนน, ตรงนั้น, ตรงนี้.
บู้	/bù:/	ว. บุป, บี้; ยู่, ย่น.
แท้ ๆ	/t ^h ɛː t ^h ɛː/	ว. จริง, แท้, แน่นอน; เป็นอย่างนั้น, เป็นเช่นนั้น.
ต้อ	/tɔː/	น. ต้อ.

4.2.2 CCVVT^{1,3,5}

เป็นโครงสร้างพยางค์ที่เกิดจากหน่วยเสียงพยัญชนะต้น 2 หน่วยเสียง หน่วยเสียงสระเสียงยาวหรือสระประสม ไม่มีพยัญชนะท้าย และเกิดกับหน่วยเสียงวรรณยุกต์ได้ 3 หน่วยเสียง คือ วรรณยุกต์เสียงกลางระดับ วรรณยุกต์เสียงสูงตก และวรรณยุกต์เสียงต่ำขึ้น ดังตัวอย่าง

ปลาเกลือ	/plaː klwɛːa/	น. ปลาเค็ม.
คร่า	/k ^h ràː/	ก. ลาก, จุด, ดึง.
หัวขวา	/hùːa k ^h wäː/	ว. ตรงข้ามกับซ้าย, ปีกขวา.

⁶ โดยทั่วไปการศึกษาโครงสร้างพยางค์ในภาษาไทยจะไม่แบ่งพยัญชนะต้นเดี่ยว พยัญชนะต้นควบ แต่จากการศึกษาภาษาถิ่นสุโขทัยพบว่าพยัญชนะต้นเดี่ยวและพยัญชนะต้นควบมีผลต่อเสียงวรรณยุกต์ที่ต่างกันอย่างชัดเจน ผู้วิจัยจึงแยกโครงสร้างพยัญชนะต้นเดี่ยวและพยัญชนะต้นควบออกเป็นคนละหัวข้อ

4.2.3 CVNT¹⁻⁵

เป็นโครงสร้างพยางค์ที่เกิดจากหน่วยเสียงพยัญชนะต้น 1 หน่วยเสียง หน่วยเสียงสระเสียงสั้น มีพยัญชนะท้ายเป็นหน่วยเสียงนาสิกหรืออัมสระ และเกิดกับหน่วยเสียงวรรณยุกต์ได้ครบทุกเสียง ดังตัวอย่าง

แก้ม	/kɛm/	น. ปลาซ่อนขนาดกลางที่ยังไม่โตเต็มวัย.
เข่น	/kʰɛn/	ก. ทำให้คม, ฎให้คม (ลับ).
แงน	/ŋɛn/	ก. แหน.
ไก่อ	/káj/	ว. คำสำหรับใช้ต่อท้ายประโยคคำถาม (ใหม่).
ไก่อ	/kǎj/	น. ไก่อ.

4.2.4 CCVNT^{1,3,5}

เป็นโครงสร้างพยางค์ที่เกิดจากหน่วยเสียงพยัญชนะต้น 2 หน่วยเสียง หน่วยเสียงสระเสียงสั้น มีพยัญชนะท้ายเป็นหน่วยเสียงนาสิกหรืออัมสระ และเกิดกับหน่วยเสียงวรรณยุกต์ได้ 3 หน่วยเสียง คือ วรรณยุกต์เสียงกลางระดับ วรรณยุกต์เสียงสูงตก และวรรณยุกต์เสียงต่ำขึ้น ดังตัวอย่าง

คลุมคลอม	/kʰlum kʰlo:m/	ว. เหตุการณ์ที่มีล้มลคมใน.
เช่าเปล้า	/kʰàw plàw/	น. นกเขาเปล้า.
ผลอมแผลม	/pʰlɔ:m pʰlɛm/	ว. มีอยู่เล็กน้อย, ขึ้นบางๆ.

4.2.5 CVVNT¹⁻⁵

เป็นโครงสร้างพยางค์ที่เกิดจากหน่วยเสียงพยัญชนะต้น 1 หน่วยเสียง หน่วยเสียงสระเสียงยาวหรือสระประสม มีพยัญชนะท้ายเป็นหน่วยเสียงนาสิกหรืออัมสระ และเกิดกับหน่วยเสียงวรรณยุกต์ได้ครบทุกเสียง ดังตัวอย่าง

ฮูน	/hu:n/	ก. บอกให้เลี้ยวซ้าย (ใช้กับควาย).
ไอไหล	/ʔàj laj/	น. ปลาไหล.
ค่อน	/kʰɔ:n/	ก. ตี, ว่า, พูดให้อายใจ, ยกความไม่ตีมาพูด.
เกีย	/kə:j/	ว. คำสำหรับใช้ต่อท้ายประโยคคำถาม (ใหม่).
ขวย	/kʰu:aj/	น. เศษดินที่สัตว์ต่างๆ ขุดคุ้ยขึ้นมาไว้บริเวณปากรู.

4.2.6 CCVVNT¹⁻⁵

เป็นโครงสร้างพยางค์ที่เกิดจากหน่วยเสียงพยัญชนะต้น 2 หน่วยเสียง หน่วยเสียงสระเสียงยาวหรือสระประสม มีพยัญชนะท้ายเป็นหน่วยเสียงนาสิกหรืออัมสระ และเกิดกับหน่วยเสียงวรรณยุกต์ได้ครบทุกเสียง ดังตัวอย่าง

หนูแปลง /nù: plɛ:ŋ/	น. หนูนาแก่ มักอาศัยอยู่บนต้นไม้.
หัวขวาน /hù:a: k ^h wà:n/	น. นักหัวขวาน.
กล้วยทอด /klù:aj thó:t/	น. กล้วยแขก.
ผุดคล้าย /p ^h ù:t k ^h á:j/	ก. พุดไม้เหมือนเดิม, เกือบเหมือนพุดตัดจริด.
ผลอมแผลม /p ^h lóm p ^h lɛ:m/	ว. มียู่เล็กน้อย, ขึ้นบาง ๆ.

4.2.7 CVST^{2,4,5}

เป็นโครงสร้างพยางค์ที่เกิดจากหน่วยเสียงพยัญชนะต้น 1 หน่วยเสียง หน่วยเสียงสระเสียงสั้น มีพยัญชนะท้ายเป็นเสียงกัก และเกิดกับหน่วยเสียงวรรณยุกต์ได้ 3 หน่วยเสียง คือ วรรณยุกต์เสียงต่ำระดับ วรรณยุกต์เสียงสูงระดับ และวรรณยุกต์เสียงต่ำขึ้น ดังตัวอย่าง

หลุ /lùʔ/	ก. ไหล; ว. ทะลุ.
ด็อก /dók/	น. เครื่องประดับหู, ต่างหู, ตุ้มหู.
เป็ด /pét/	น. เป็ด.

4.2.8 CCVST^{2,3}

เป็นโครงสร้างพยางค์ที่เกิดจากหน่วยเสียงพยัญชนะต้น 2 หน่วยเสียง หน่วยเสียงสระเสียงสั้น มีพยัญชนะท้ายเป็นเสียงกัก และเกิดกับหน่วยเสียงวรรณยุกต์ได้ 2 หน่วยเสียง คือ วรรณยุกต์เสียงต่ำระดับ และวรรณยุกต์เสียงสูงตก ดังตัวอย่าง

กระจิบ /kràʔ cip/	น. นกกระจิบ.
แซวก /k ^h wək/	น. นกแซวก.
ขาครีด /k ^h á:w k ^h rú:t/	ว. ตกมาก, เกลื่อนไป, หล่นอยู่เกลื่อนกลาด.

4.2.9 CVVST^{2,3,4}

เป็นโครงสร้างพยางค์ที่เกิดจากหน่วยเสียงพยัญชนะต้น 1 หน่วยเสียง หน่วยเสียงสระเสียงยาวหรือสระประสม มีพยัญชนะท้ายเป็นเสียงกัก และเกิดกับหน่วยเสียงวรรณยุกต์ได้ 3 หน่วยเสียง คือ วรรณยุกต์เสียงต่ำระดับ วรรณยุกต์เสียงสูงตก และวรรณยุกต์เสียงสูงระดับ ดังตัวอย่าง

เอือก /ʔù:ak/	น. อ้วกที่เกิดจากการกินอาหารเข้าไปแล้วเป็นพิษ.
อ็แซว /ʔi: sɛ:w/	น. นักแข่งแซว.
ห้ำก /t ^h á:k/	น. หอยทาก.

4.2.10 CCVVST²

เป็นโครงสร้างพยางค์ที่เกิดจากหน่วยเสียงพยัญชนะต้น 2 หน่วยเสียง หน่วยเสียงสระเสียงยาวหรือสระประสม มีพยัญชนะท้ายเป็นเสียงกัก และเกิดกับหน่วยเสียงวรรณยุกต์ต่ำระดับเท่านั้น ดังตัวอย่าง

นกแปลต /nók plɛ:t/	น. นกแจต.
กรอก /krò:k/	น. ตรอก.
ตราบเท้า /trà:p t ^h á:w/	สัน. จนถึง, ตลอดจนกระทั่ง. (ตราบเท้า).

5. สรุปผลการศึกษา

จากการเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ผลการวิจัย ผู้วิจัยพบว่าระบบเสียงภาษาถิ่นสุโขทัยประกอบด้วยหน่วยเสียงสระ หน่วยเสียงพยัญชนะ และหน่วยเสียงวรรณยุกต์ ดังนี้

ภาษาถิ่นสุโขทัยมีหน่วยเสียงสระ 23 หน่วยเสียง โดยจำแนกเป็นหน่วยเสียงสระเดี่ยว 18 หน่วยเสียง แบ่งเป็นสระเสียงสั้น 9 หน่วยเสียง คือ i e ε a u ə o และ ɔ และสระเสียงยาว 9 หน่วยเสียง คือ i: e: ε: a: u: ə: o: และ ɔ: และหน่วยเสียงสระประสม 5 หน่วยเสียง แบ่งเป็นสระเสียงสั้น 2 หน่วยเสียง คือ ia และ ua และสระเสียงยาว 3 หน่วยเสียง คือ ia: ua: และ u:a ผลการศึกษาหน่วยเสียงสระในภาษาถิ่นสุโขทัยพบว่าสอดคล้องกับเดือนเพ็ญ รัชชแพทย์ (2541, น. 107) ที่กล่าวว่าภาษาถิ่นสุโขทัยมีเสียงสระเดี่ยว 18 หน่วยเสียง เช่นเดียวกัน แต่ในสระประสมพบ 3 หน่วยเสียง เนื่องจากไม่แบ่งเสียงสระประสมสั้น-ยาว ทั้งนี้ผลการศึกษาที่ต่างจากการศึกษาของเครือวัลย์ จันทรสมวงษ์ (2530, น. 123) ที่กล่าวว่า ภาษาถิ่นสุโขทัยมีเสียงสระเดี่ยว 16 หน่วยเสียง มีเสียงสระประสม 6 หน่วยเสียง โดยจากการศึกษาของเครือวัลย์ จันทรสมวงษ์ไม่พบหน่วยเสียงสระ e และ ə ในสระเดี่ยว ในส่วนของสระประสมมีเพิ่ม 3 หน่วยเสียง คือ ai au และ au (สระ ไอ โอ และ เอา) ในส่วนนี้ผู้วิจัยจัดเป็นหน่วยเสียงสระเดี่ยวที่ประกอบกับพยัญชนะสะกด (พยัญชนะท้าย) คือ ay และ aw (สระ ไอ และ เอา) ในส่วนสระ au (ไอ)

ด้านหน่วยเสียงพยัญชนะในภาษาถิ่นสุโขทัยพบจำนวน 21 หน่วยเสียง จำแนกเป็นหน่วยเสียงพยัญชนะต้นได้ 21 หน่วยเสียง คือ p t c k ? p^h t^h c^h k^h b d m n ŋ l r f s h w j ทั้งนี้หน่วยเสียงพยัญชนะต้นดังกล่าวสามารถออกเสียงร่วมกัน 2 หน่วยเสียงได้ 10 คู่ คือ pr pl tr kl kr kw p^hl k^hl k^hr k^hw และเป็นพยัญชนะท้ายได้ 9 หน่วยเสียง คือ p t k ? m n ŋ j w

ผลการศึกษาหน่วยเสียงสระในภาษาถิ่นสุโขทัยพบว่าผลการศึกษาที่ต่างจากการศึกษาของเครือวัลย์ จันทรสมวงษ์ (2530, น. 122-123) ที่พบว่าภาษาถิ่นสุโขทัยมีเสียงพยัญชนะต้นเดี่ยว 35 หน่วยเสียง มีพยัญชนะต้นควบ 17 หน่วยเสียง ในขณะที่เดือนเพ็ญ รัชชแพทย์ (2541, น. 107) พบว่าภาษาถิ่นสุโขทัยมีเสียงพยัญชนะต้นเดี่ยว 20 หน่วยเสียง มีพยัญชนะต้นควบ 2

หน่วยเสียง และพยัญชนะท้าย 9 หน่วยเสียง โดยจากการศึกษาของเครือวัลย์ จันทน์สมวงษ์ พบหน่วยเสียงพยัญชนะที่แตกต่างจากของผู้วิจัยและเดือนเพ็ญ รักรักษ์แพทย์ คือ ʔ y j g hm hn hñ hŋ ð x v z ɣ hw และ hl ในส่วนพยัญชนะต้นควบพบหน่วยเสียงพยัญชนะที่แตกต่างจากผู้วิจัย คือ br bl gr gl gw ml xw และ ɣw โดยไม่พบเสียง kʰr ในขณะที่เดือนเพ็ญ รักรักษ์แพทย์ พบเพียง kw และ kʰw เท่านั้น และสุดท้ายเสียงพยัญชนะท้ายพบว่าการศึกษาของผู้วิจัยสอดคล้องกับการศึกษาของเดือนเพ็ญ รักรักษ์แพทย์

ส่วนหน่วยเสียงวรรณยุกต์พบ 5 หน่วยเสียง คือ หน่วยเสียงวรรณยุกต์กลางระดับ หน่วยเสียงวรรณยุกต์ต่ำระดับ หน่วยเสียงวรรณยุกต์สูงตก หน่วยเสียงวรรณยุกต์สูงระดับ และหน่วยเสียงวรรณยุกต์ต่ำขึ้น เช่นเดียวกับภาษาไทยมาตรฐานแต่จากการศึกษาพบว่าเสียงวรรณยุกต์ในบางคำไม่ตรงกัน เช่น คำว่า “หมู” ในภาษาไทยมาตรฐานออกเสียงว่า หมู /mū/ แต่ในภาษาถิ่นสุโขทัยออกเสียงว่า หมู /mū/ ซึ่งสอดคล้องกับเคียง ชานี (2543, น. 92-94) และเพชร ลำเจียก (2562, น. 14-17) ที่กล่าวถึงลักษณะของเสียงวรรณยุกต์ภาษาถิ่นสุโขทัยว่ามีลักษณะต่างจากภาษาไทยมาตรฐานอย่างเป็นระบบ

ในส่วนของโครงสร้างพยางค์ผู้วิจัยพบว่าพยางค์ในภาษาถิ่นสุโขทัยประกอบด้วยหน่วยเสียงพยัญชนะต้น หน่วยเสียงสระ และหน่วยเสียงวรรณยุกต์เป็นหลัก ส่วนหน่วยเสียงพยัญชนะท้ายนั้นจะปรากฏหรือไม่ปรากฏก็ได้ จากการศึกษาพบลักษณะการประกอบหน่วยเสียงขึ้นเป็นพยางค์ในภาษาถิ่นสุโขทัยทั้งหมด 10 ลักษณะ คือ

เมื่อหน่วยเสียงพยัญชนะต้นเป็นพยัญชนะควบกล้ำ หน่วยเสียงสระเสียงยาวหรือสระประสม ไม่มีพยัญชนะท้าย และเมื่อหน่วยเสียงพยัญชนะต้นเป็นพยัญชนะควบกล้ำ หน่วยเสียงสระเสียงสั้น มีพยัญชนะท้ายเป็นหน่วยเสียงนาสิกหรือกึ่งสระ จะสามารถผันเสียงวรรณยุกต์ได้ 3 เสียง คือ วรรณยุกต์เสียงกลางระดับ วรรณยุกต์เสียงสูงตก และวรรณยุกต์เสียงต่ำขึ้น

เมื่อหน่วยเสียงพยัญชนะต้นเป็นพยัญชนะเดี่ยว หน่วยเสียงสระเสียงสั้น มีพยัญชนะท้ายเป็นเสียงกัก จะสามารถผันเสียงวรรณยุกต์ได้ 3 หน่วยเสียง คือ วรรณยุกต์เสียงต่ำระดับ วรรณยุกต์เสียงสูงระดับ และวรรณยุกต์ต่ำขึ้น

เมื่อหน่วยเสียงพยัญชนะต้นเป็นพยัญชนะควบกล้ำ หน่วยเสียงสระเสียงสั้น มีพยัญชนะท้ายเป็นเสียงกัก จะสามารถผันเสียงวรรณยุกต์ได้ 2 หน่วยเสียง คือ วรรณยุกต์เสียงต่ำระดับ และวรรณยุกต์เสียงสูงตก

เมื่อหน่วยเสียงพยัญชนะต้นเป็นพยัญชนะเดี่ยว หน่วยเสียงสระเสียงยาวหรือสระประสม มีพยัญชนะท้ายเป็นเสียงกัก จะสามารถผันเสียงวรรณยุกต์ได้ 3 หน่วยเสียง คือ วรรณยุกต์เสียงต่ำระดับ วรรณยุกต์เสียงสูงตก และวรรณยุกต์เสียงสูงระดับ

และสุดท้ายเมื่อหน่วยเสียงพยัญชนะต้นเป็นพยัญชนะควบกล้ำ หน่วยเสียงสระเสียงยาวหรือสระประสม มีพยัญชนะท้ายเป็นเสียงกัก จะสามารถผันเสียงวรรณยุกต์ต่ำระดับเท่านั้น

จากการศึกษาระบบเสียงและโครงสร้างพยางค์ในภาษาถิ่นสุโขทัยพบว่าภาษาถิ่นสุโขทัยมีระบบเสียงและโครงสร้างพยางค์ใกล้เคียงกับภาษาไทยมาตรฐานเช่นเดียวกับภาษาในตระกูลไทกลุ่มอื่นๆ แต่มีลักษณะเด่นที่เสียงวรรณยุกต์ที่ทำให้คำศัพท์บางคำออกเสียงต่างจากภาษาไทยมาตรฐาน ลักษณะเช่นนี้เป็นลักษณะเด่นเช่นเดียวกับภาษาถิ่นตระกูลไทในกลุ่มอื่นๆ ที่มีระบบเสียงใกล้เคียงกันแต่ก็จะแตกต่างกันในส่วนของเสียงวรรณยุกต์ นอกจากนี้ผู้วิจัยยังพบว่าภาษาถิ่นสุโขทัยมีคำศัพท์เฉพาะอีกจำนวนหนึ่งจึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจต่อไปในภายภาคหน้า

เอกสารอ้างอิง/References

- กาญจนา เงารังษี. (2536). รายงานการวิจัยแผนที่ภาษาในเขตภาคเหนือตอนล่าง. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- กาญจนา นาคสกุล และคณะ. (2554). บรรทัดฐานภาษาไทย เล่ม 1: ระบบเสียง อักษรไทย การอ่านคำและการเขียนสะกดคำ (พิมพ์ครั้งที่ 2). สถาบันภาษาไทย สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.
- เครือวัลย์ จันทน์สมวงษ์. (2530). หน่วยเสียงภาษาสุโขทัยจากจารึก [วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- เคียง ชำนิ. (2543). สำเนียงพูดคนสุโขทัย. ศิลปวัฒนธรรม, 22(1), 92-94.
- เดือนเพ็ญ รัชทรัพย์. (2541). การศึกษาระบบเสียงภาษาสุโขทัยและเปรียบเทียบกับภาษานครศรีธรรมราช [วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ประเสริฐ ณ นคร. (2547). การอธิบายศิลาจารึกสมัยสุโขทัย. โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัย ธรรมาราช.
- พจน์ ศิริอักษรสาสน์. (2545). ภาษาถิ่นของไทย. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- เพชร ลำเจียก. (2562). ภาษาถิ่นสุโขทัย: ความสัมพันธ์กับจารึกศึกษาและงานวรรณกรรม. *คुरुบูชา ศตพรรษา ศ.ดร.ประเสริฐ ณ นคร* (น. 12-20). มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- มนต์ชัย เทวัญโรปรณ. (2526). พลิกประวัติศาสตร์สุโขทัย ฉบับ 700 ปี ลายสีไทย. เจ้าพระยาการพิมพ์.
- อรรณน บุญยฤทธิ์. (2559). เอกสารคำสอนรายวิชา 335 501 ภาษาศาสตร์เบื้องต้น (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2557) [เอกสารไม่ได้ตีพิมพ์]. คณะโบราณคดี, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- Brown, J. M. (1965). *From Ancient Thai to Modern Dialects*. Social Science Association Press of Thailand.